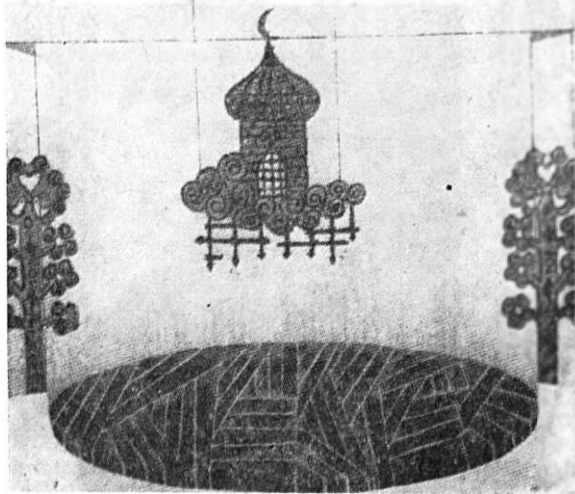

Săptămîna teatrală la Praga

**Corespondență de la
Ioana Mărgineanu**

*Schiță de decor pentru „Cimpoierul
din Strakonice” de Josef Kajetan Tyl,
Teatrul „Na Vinohradech“*

Luna mai transformă Praga în cetate a muzicii. Pentru un om de teatru însă, Praga este, în același timp, orașul teatrelor.

O săptămîna la Praga a însemnat, în primul rînd, o înlănțuire de zece spectacole, ceea ce în șapte zile este, totuși, o performanță. Dar intrat odată în temperatura încandescentă a vieții spectacolelor, nu te mai poți sustrage vrajei. Praga oficiază un adevărat cult pentru teatru și rămîi adine impresionant de osmoza dintre scenă și sală.

Inaugurarea teatrală a acestei săptămîni atît de dense a fost făcută, parcă simbolic, cu un spectacol al cunoscutului teatru de păpuși „Spejbl și Hurvinek”, în care cei doi eroi iubiți au smuls copiilor, și nu numai lor, roape de aplauze, cascade de ris, (dar și emoții, în clipele de „suspenze”). Continuuînd și îmbogățind creator tradițiile „părintelui” acestui teatru, profesorul Josef Skoupa, cei doi autori, Pavel Grym și Milos Haken — scriitorii, marionetiști și regizori — au adăugat încă o verigă lungului lanț al aventurilor lui Spejbl și Hurvinek, pe filiația teatrului de bileci.

În seara aceleiași zile aveam să-l văd pe Ladislav Fialka la el acasă, pe scena micului și elegantului teatru „Na Zbradlí” (Teatrul „La balustradă”), nu mult timp după ce-l văzusem într-unul din ultimele sale spectacole la București. De data aceasta, apărea într-o postură nouă, ca autor și protagonist al unei „drame mimice” în două părți, după ciclul *Capriciilor* lui Goya. Premiera avusese loc încă în anul 1971, dar și acum, după trei ani, sălile erau arhipline, asaltate și de mulți vizitatori străini, dornici să înțeleagă, mai mult ca la alte spectacole, limbajul mimului. Primul șoc : chipul lui Fialka apărea așa cum

este, fără masca albă a arhetipului cunoscut. Îl vedeam oarecum ca pe un altul, totuși credincios sieși, patetic și autoironic. Prima parte, universul grotesc al parabolelor lui Goya, a fost revelația spectacolului, pentru că partea a doua nu se armoniza cu densitatea și stilul primei părți. Toreadorul și pilotul automobilelor de curse păseau dintr-o și într-o altă lună. Și „story”-ul era mai aproape de melodramă, deci mai departe de gravurile lui Goya. Înconjurat de o echipă omogenă, Fialka, matur și sigur pe mijloacele sale, a dovedit că rămîne un căutător neliniștit. În final, fiecare interpret venea la rampă, pe braț cu costumele purtate în spectacol, „distanțat” și curtenitor.

Pe scena aceleiași teatru se juca în seara următoare *Nora* lui Ibsen, cu o tinărie acrițită, Libuse Geprtova, în rolul titular, emoționată și copleșită de greutatea rolului. Regizorul Juraj Herz a subliniat cu limpezime dinamice ideilor, împingîndu-l însă pe interpretul lui Krogstad (Borik Prochazka) pe o linie ostentativ satanică. S-a detașat interpretul doctorului Rank, cunoscutul actor Jan Preucil, lucid, fierbînd totuși în adîncuri. Sugestive, intervențiile muzicale (Petr Hapka) din momentele de intensitate dramatică, accentuate cu o fină melancolie de Jan Preucil, repetînd obsedant pe elapele unui pian aproape invizibil, în dosul unui paravan „Jugendstil”, unul dintre leitmotivele muzicale. Mișcîndu-se în zgomote vătuite, într-un interior cu sinuoase unduirii de oglinzi și paravane în culori stînte, eroii lui Ibsen păreau ușor anacronici, de un dramatism reținut, cenzurat în permanență de conștiința omului de astăzi, dezbătînd o problematică mult amplificată și adîncită față de drama Noriei.

*Jana Hlačova și Jiri Vala în
„Vojnarka“ de Alois Jirasek, Teatrul
Național*

*„Al 14-lea baron Gurney“ de Peter
Barnes, Teatrul de Cameră*

Soarele orelor de amiază se afla la zenit când sute de tineri umpleau sala venerabilului teatru din cartierul „Viilor“ (un teatru cu un profil oarecum asemănător unui teatru municipal), la spectacolul care povestea peripețiile unui erou iubit, tînărul cîmpoier Svanda. Imbinînd realul cu fantasticul, acest poem dramatic cu izvoare folclorice îi poartă pe tineri pe tîrîmul crăieșei pădurii sau în fabuloase palate orientale. Autorul, clasicul Josef Kajetan Tyl, face parte din galeria celor mai populari dramaturgi, avînd rezervată o sală specială în Muzeul literaturii naționale de la Mînăstirea Strahov. S-a confirmat și de data aceasta clasa superioară a actorilor cehi, omogenitatea trupei care reunește actori din generații și de genuri diferite, ca de pildă Zdenek Rehor, interpretul bătrînului prieten al Dorotkăi, Kalafuna, personaj intrat și inspirat de legendă, sau foarte tînăra actriță Ludmila Safarova.

Prețuirea deosebită dată dramaturgiei clasice am putut-o urmări și prin intermediul altor două spectacole, unul la Teatrul Național cu drama țărănească *Vojnarka* de Alois Jirasek, intrată în repertoriul permanent al teatrului, celălalt cu comedia lui Klicpera, *Hadrian din Rims*. Spre bucuria mea, am putut vedea „în carne și oase“ mari actori, cunoscuți pînă acum numai din filme. Actrița Jana Hlačova, interpreta rolului Vojnarkăi, este una dintre cele mai reprezentative actrițe ale tînerei generații. Am revăzut-o în rolul Hippodamiei pe scena teatrului „Smetana“ și mi-am dat seama că este o adevărată tragediană, cu un joc viguros, avînd curajul patosului liber de frîne. Patimile puternice ale eroilor lui Jirasek și ridicolul personajelor satirizate în comedia anti-feudală a lui Klic-

pera luminau două dintre căile posibile ale valorificării clasice: realismul poetic al universului din primul spectacol și privirea voies-cercetătoare, cum ar spune Brecht, a unor fanteze ce exprimă o mentalitate anacronică, de care „ne despărțim rizind”, în cel de-al doilea spectacol.

Șirul spectacolelor din această atât de bogată săptămână teatrală continuă cu un spectacol al teatrului de păpuși „Slunčisko” (Micul soare), cu marionete în genul Wayang, și cu un alt interesant spectacol, pe scena unuia dintre cele mai frumoase clădiri de teatru baroc ale Pragăi, Teatrul „Smetana”. Textul de inspirație antică, povestea lui Pelops și a Hippodamiei, este rostit de către actori în ritmul muzicii de un melos sugestiv și dramatic (Zdenek Fybich). O performanță actoricească, într-un gen aparte, denumit „melodramă” în sensul de dramă cu muzică. Un spectacol de autentică noblețe, de grandoare simplă, în care l-am revăzut pe Radovan Lukavsky și am sesizat viziunea neowagneriană a dramei muzicale. Dar simbioza „Wort-Ton-Drama” trăia pe un pământ propriu, într-o concepție originală (regia, Karel Jernek).

Calitatea actorilor cehi mi s-a impus crescând cu fiecare spectacol. Am putut vedea mari actori în roluri diametral opuse, Iosef Kemr de exemplu — în rolul castelanului din comedia cu canticle a lui Klicpera, nespus de mobil, „jucându-se” cu o poftă nedisimulată, precum și în rolul unui gardist negru în spectacolul Teatrului Național cu piesa *Západá pe copaci* a dramaturgului slovac contemporan Bukovcan. O compoziție care făcea aproape imposibilă identificarea actorului: un trădător isteric, bigot și laș, pierdut parcă în hainele și cizmele negre, practicînd violența

și crima cu voluptate. Apoi în aceeași piesă, o metaforă pe tema rezistenței slovace, am văzut pe unul dintre cei mai înzestrați actori ai tinerei generații, Vaclav Postranecky, solicitat de mai multe teatre pragheze în același timp. În decorul esențializat, conceput de cunoscutul scenograf Josef Svoboda, doi partizani, unul cu o îndelungată experiență de luptă (interpretat cu mare economie de mijloace de artistul emerit Radovan Lukavsky), iar celălalt aflat abia în prima zi a luptei sale, vor trăi clipe de înfruntare dramatică, în ajunul morții eroice. Același Vaclav Postranecky avea să mă uimească în rolul celui de-al patrusprezecelea baron Gurney, în piesa cu același titlu a dramaturgului englez Peter Barnes, la Teatrul de Cameră. L-am recunoscut cu mirare în rolul ultimului descendent al unei vechi familii aristocratice engleze, hotărît să se substituie divinității pentru a putea face bine semenilor, transformat apoi în demont, văzut ca un om perfect normal de către cei din jur. Piesa, scrisă în maniera paradoxală a lui Shaw, în care, uneori, o aparent superficială conversație „de salon” ascunde un fond de duritate și cinism. Tinărul actor eclipsează în mod vădit pe ceilalți actori (deși cu toții foarte buni), evoluînd cu o degajare și abilitate intelectuală, corporală, verbală rar întilnită.

Pe scena intimă a sălii teatrului „Cinoharni Klub”, cinci bărbați trăiesc o situație-limită: așteaptă atacul unui submarin japonez în apele Pacificului. Jocul devine din ce în ce mai crud, un joc pe viață și pe moarte. Piesa *Piknik* de Ladislav Smocek oferă actorilor partituri aparent statice dar de mare tensiune și le prilejuiește o demonstrație de artă autentică, virilă, tensionată pe care Jan Kacer, Josef Somr și ceilalți ne-au oferit-o.

